

Original Article

The Effectiveness of Group Training in Positive Parenting on Mother-Child Relationships and Symptoms of Attention Deficit Hyperactivity Disorder in Children

A. Alishiri*^{ORCID}: M.A., Department of Clinical Psychology, Shiraz University, Shiraz, Iran

N. Mohamadi^{ORCID}: Professor, Department of Clinical Psychology, Shiraz University, Shiraz, Iran

S. M. Taghavi^{ORCID}: Professor, Department of Clinical Psychology, Shiraz University, Shiraz, Iran

Abstract

Background and Aim: The objective of this study was to evaluate the effectiveness of group-based positive parenting training on mother-child relationships and symptoms of Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) in children. **Methods:** This study was conducted as a randomized controlled trial. Participants included 30 mothers from the city of Shiraz, who had children with ADHD symptoms. The participants were randomly assigned to either an experimental group (15 participants) or a control group (15 participants). The experimental group participated in 10 sessions of positive parenting training, while the control group received no training. Follow-ups were conducted five months after the end of the training. Data were analyzed using repeated measures ANOVA and Bonferroni post-hoc tests with SPSS version 27. **Results:** The results showed that the mean mother-child relationship score in the experimental group was 45.67 with a standard deviation of 3.21, and in the control group, it was 40.23 with a standard deviation of 4.12. Additionally, the mean ADHD symptom score in the experimental group was 32.45 with a standard deviation of 2.87, and in the control group, it was 38.56 with a standard deviation of 3.65. ANOVA analysis indicated a significant difference between the experimental and control groups in both mother-child relationship and ADHD symptoms ($F(1, 28) = 12.89, p = .001$). Bonferroni post-hoc test results also showed significant mean differences between the experimental and control groups for mother-child relationships (mean difference = 5.44, $p = .002$) and ADHD symptoms (mean difference = -6.11, $p = .001$). **Conclusion:** This study demonstrated that group-based positive parenting training significantly improved mother-child relationships and reduced ADHD symptoms in children. These findings suggest that such training can enhance the quality of life for children with ADHD and their families.

Keywords:

Positive parenting, Attention Deficit Hyperactivity Disorder, mother-child relationships, randomized controlled trial, group training

* Corresponding author

Azin.alishiri@gmail.com

Received: 04.04.2022

Acceptance: 11.06.2022

Cite this article as:

Alishiri, A., Mohamadi, N., & Taghavi, S. M. (2022). The Effectiveness of Group Training in Positive Parenting on Mother-Child Relationships and Symptoms of Attention Deficit Hyperactivity Disorder in Children. *JARAC*, 4(2): 77-87.

© 2022 by the authors. Licensee Iran-Mehr ISSR, Tehran, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Introduction

Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) is one of the most prevalent psychiatric disorders among children, characterized by symptoms such as inattention, hyperactivity, and impulsivity. These symptoms can lead to significant challenges in academic, social, and family settings (Ghanizadeh, 2009). Research has shown that parental mental health issues can exacerbate the severity of ADHD symptoms in children, highlighting the importance of supporting parents, particularly mothers, who often bear the primary caregiving responsibilities (Agha et al., 2013). Positive parenting interventions have been identified as effective strategies for improving child behavior and enhancing parent-child relationships (Chronis-Tuscano et al., 2013). This study aims to evaluate the effectiveness of group-based positive parenting training on mother-child relationships and ADHD symptoms in children.

Research method

This study was designed as a randomized controlled trial conducted in Shiraz. The participants included 30 mothers of children diagnosed with ADHD, who were randomly assigned to either the experimental group (15 participants) or the control group (15 participants). The experimental group attended 10 sessions of positive parenting training, while the control group did not receive any intervention. The training sessions focused on teaching parents effective communication skills, behavior management techniques, and strategies for providing emotional support to their children.

Each session lasted 75 minutes and was conducted once a week. The training was based on established positive parenting programs, which have been shown to improve parenting practices and reduce child behavior problems (Chronis-Tuscano et al., 2016). Follow-up assessments were conducted five months after the completion of the training to evaluate the long-term effects of the intervention.

Data were collected using standardized questionnaires to measure mother-child relationships and ADHD symptoms in children. The Parent-Child Relationship Questionnaire (PCRQ) and the Conners' Rating Scales were

used for these assessments. Data analysis was performed using repeated measures ANOVA to compare the differences between the two groups over time, and Bonferroni post-hoc tests were used for pairwise comparisons. All statistical analyses were conducted using SPSS version 27.

Results

The results indicate that the mean score for mother-child relationships in the experimental group was 45.67 (SD = 3.21), compared to 40.23 (SD = 4.12) in the control group. For ADHD symptoms, the mean score in the experimental group was 32.45 (SD = 2.87), while the control group had a mean score of 38.56 (SD = 3.65).

The ANOVA results revealed a significant effect of the intervention on both mother-child relationships and ADHD symptoms ($F(1, 28) = 12.89, p = .001$). These results indicate that the positive parenting training had a substantial impact on improving mother-child relationships and reducing ADHD symptoms in the experimental group compared to the control group.

The Bonferroni post-hoc test results indicate significant differences between the experimental and control groups in both mother-child relationships (mean difference = 5.44, $p = .002$) and ADHD symptoms (mean difference = -6.11, $p = .001$). This further supports the effectiveness of the positive parenting intervention in enhancing mother-child interactions and reducing ADHD symptoms.

Discussion and conclusion

This study demonstrated that group-based positive parenting training significantly improved mother-child relationships and reduced ADHD symptoms in children. These findings are consistent with previous research that has highlighted the benefits of positive parenting programs for managing child behavior problems and enhancing family dynamics (Chronis-Tuscano et al., 2013; Harold et al., 2013). The results suggest that providing parents, especially mothers, with effective parenting strategies can lead to meaningful

improvements in their interactions with their children and overall family functioning.

The significant improvements in mother-child relationships observed in the experimental group suggest that positive parenting training can foster better communication, emotional support, and behavior management. This aligns with the findings of previous studies that have shown how effective parenting practices can mitigate the impact of ADHD on children's behavior and emotional well-being (Lifford et al., 2007; Mokrova et al., 2010).

Furthermore, the reduction in ADHD symptoms among children in the experimental group highlights the potential of positive parenting interventions to address the core symptoms of this disorder. By equipping parents with the tools to manage their children's behavior more effectively, these interventions can help reduce the severity of ADHD symptoms and improve the child's overall functioning (Chronis-Tuscano et al., 2008; Agha et al., 2016).

In conclusion, this study provides robust evidence for the effectiveness of group-based

positive parenting training in improving mother-child relationships and reducing ADHD symptoms in children. These findings underscore the importance of incorporating positive parenting programs into the support services provided to families of children with ADHD. Future research should explore the long-term effects of such interventions and investigate their impact on other aspects of child and family well-being.

Ethical principles

To observe the ethical principles, this research was conducted with the informed consent of the participants and the subjects' information remained confidential.

Acknowledgments

We are grateful to all the persons for scientific consulting in this paper.

Conflict of interest

The authors of this study declared no conflict of interest.

اثربخشی آموزش گروهی فرزندپروری مثبت بر روابط مادر- کودک و نشانه‌های اختلال نقص توجه - بیش‌فعالی در کودکان

آزاده علی شیرینی*^{id}: کارشناسی ارشد، گروه روانشناسی بالینی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

نورالله محمدی^{id}: استاد تمام، روه روانشناسی بالینی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

سید محمدرضا تقوی^{id}: استاد تمام، روه روانشناسی بالینی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

چکیده

کلیدواژه‌ها:
فرزندپروری مثبت، اختلال
نقص توجه/بیش‌فعالی،
روابط مادر-کودک،
کارآزمایی تصادفی
کنترل‌شده، آموزش گروهی

زمینه و هدف: هدف از این مطالعه بررسی اثربخشی آموزش‌های گروهی فرزندپروری مثبت بر روابط مادر-کودک و نشانه‌های اختلال نقص توجه/بیش‌فعالی (ADHD) در کودکان بود. **روش پژوهش:** این مطالعه به صورت کارآزمایی تصادفی کنترل‌شده انجام شد. شرکت‌کنندگان شامل ۳۰ مادر از شهر شیراز بودند که دارای کودکانی با نشانه‌های ADHD بودند. شرکت‌کنندگان به‌طور تصادفی به دو گروه آزمایشی (۱۵ نفر) و کنترل (۱۵ نفر) تقسیم شدند. گروه آزمایشی در ۱۰ جلسه آموزشی فرزندپروری مثبت شرکت کردند، در حالی که گروه کنترل هیچ‌گونه آموزشی دریافت نکردند. پیگیری‌ها به مدت پنج ماه پس از پایان دوره آموزشی انجام شد. داده‌ها با استفاده از تحلیل واریانس با اندازه‌گیری‌های مکرر و آزمون تعقیبی بونفرونی و با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۷ تحلیل شدند. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد که میانگین روابط مادر-کودک در گروه آزمایشی ۴۵.۶۷ با انحراف معیار ۳.۲۱ و در گروه کنترل ۴۰.۲۳ با انحراف معیار ۴.۱۲ بود. همچنین، میانگین نشانه‌های ADHD در گروه آزمایشی ۳۲.۴۵ با انحراف معیار ۲.۸۷ و در گروه کنترل ۳۸.۵۶ با انحراف معیار ۳.۶۵ بود. تحلیل واریانس نشان داد که تفاوت معناداری بین گروه آزمایشی و کنترل در متغیرهای روابط مادر-کودک و نشانه‌های ADHD وجود دارد ($F(1, 28) = 12.89, p = .001$). نتایج آزمون تعقیبی بونفرونی نیز نشان داد که تفاوت‌های میانگین بین گروه آزمایشی و کنترل در هر دو متغیر روابط مادر-کودک (تفاوت میانگین = ۵.۴۴، $p = .002$) و نشانه‌های ADHD (تفاوت میانگین = ۶.۱۱، $p = .001$) معنادار بود. **نتیجه‌گیری:** این مطالعه نشان داد که آموزش‌های گروهی فرزندپروری مثبت به‌طور معناداری بر بهبود روابط مادر-کودک و کاهش نشانه‌های ADHD در کودکان تأثیرگذار بوده است. این نتایج نشان می‌دهد که استفاده از این نوع آموزش‌ها می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی کودکان مبتلا به ADHD و خانواده‌های آنان کمک کند.

*نویسنده مسئول

Azin.alishiri@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۲۲

شیوه استناد به این مقاله:

علی شیرینی، آ.، محمدی، ن.، و تقوی، م. (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش گروهی فرزندپروری مثبت بر روابط مادر- کودک و نشانه‌های اختلال نقص توجه - بیش‌فعالی در کودکان. فصلنامه سنجش و پژوهش در مشاوره کاربردی، ۴ (پیاپی ۱۱): ۸۷-۷۷

انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC-SA 3.0 صورت گرفته است.

مقدمه

خود را در هدایت رفتارهای آنان تقویت کنند (Lifford et al., 2007).

پژوهش‌های پیشین نشان داده‌اند که مادران کودکان مبتلا به ADHD با چالش‌های روانی و عاطفی متعددی مواجه هستند. برای مثال، مطالعه‌ای که توسط Agha و همکاران (2013) انجام شد، نشان داد که مشکلات روانی والدین می‌تواند با شدت بیشتری در کودکان مبتلا به ADHD مشاهده شود. این یافته‌ها نشان می‌دهد که مشکلات روانی والدین نه تنها بر روی سلامت روانی خود آنان تأثیر می‌گذارد، بلکه می‌تواند به شدت نشانه‌های ADHD در کودکان نیز افزوده شود. به همین دلیل، آموزش‌های فرزندپروری مثبت که به بهبود مهارت‌های والدینی و کاهش استرس‌های روانی والدین کمک می‌کند، می‌تواند تأثیرات مثبتی بر روی رفتار کودکان و کیفیت زندگی خانواده‌ها داشته باشد.

مطالعات دیگری نیز به بررسی تأثیرات مثبت آموزش‌های فرزندپروری مثبت بر روی رفتار کودکان و روابط خانوادگی پرداخته‌اند. برای مثال، مطالعه‌ای که توسط Chronis-Tuscano و همکاران (2016) انجام شد، نشان داد که آموزش‌های فرزندپروری مثبت می‌تواند به بهبود رفتارهای کودکان و کاهش استرس‌های روانی والدین کمک کند. این مطالعه نشان داد که تکنیک‌های فرزندپروری مثبت می‌تواند به والدین کمک کند تا مهارت‌های مورد نیاز برای مدیریت رفتارهای کودک خود را بهبود بخشند و نقش مثبت خود را در هدایت رفتارهای آنان تقویت کنند.

این مطالعه با هدف بررسی اثربخشی آموزش‌های گروهی فرزندپروری مثبت بر روابط مادر-کودک و نشانه‌های ADHD در کودکان انجام شده است. فرضیه اصلی این مطالعه این است که آموزش‌های فرزندپروری مثبت می‌تواند باعث بهبود روابط مادر-کودک و کاهش نشانه‌های ADHD در کودکان شود.

روش پژوهش

این مطالعه به صورت یک کارآزمایی تصادفی کنترل‌شده (Randomized Controlled Trial) انجام شده است. شرکت‌کنندگان شامل 30 مادر از شهر شیراز بودند که دارای کودکانی با نشانه‌های اختلال نقص توجه/بیش‌فعالی بودند. شرکت‌کنندگان به صورت تصادفی به دو گروه آزمایشی (15 نفر) و کنترل (15 نفر) تقسیم شدند. گروه

اختلال نقص توجه/بیش‌فعالی (ADHD) یکی از شایع‌ترین اختلالات روان‌پزشکی در کودکان است که تأثیرات زیادی بر روی عملکرد تحصیلی، اجتماعی و خانوادگی آنان دارد. این اختلال معمولاً با نشانه‌هایی مانند نقص توجه، تکانشگری و بیش‌فعالی همراه است که می‌تواند باعث بروز مشکلات متعددی در زندگی روزمره کودکان و خانواده‌های آنان شود (Ghanizadeh, 2009). درک عوامل مؤثر بر شدت و مدیریت این اختلال از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

یکی از عوامل مؤثر بر شدت و مدیریت ADHD، روابط والدین و کودکان است. مطالعات نشان داده‌اند که والدین کودکان مبتلا به ADHD با چالش‌های بیشتری در مدیریت رفتارهای کودک خود مواجه هستند و این می‌تواند باعث افزایش استرس و مشکلات روانی در والدین شود (Muñoz-Silva et al., 2017). به ویژه، مادران کودکان مبتلا به ADHD به دلیل نقش‌های چندگانه خود در خانواده و مسئولیت‌های مراقبتی، ممکن است تحت فشارهای بیشتری قرار گیرند و نیاز به حمایت‌های بیشتری داشته باشند (Chronis-Tuscano et al., 2008).

یکی از روش‌های موثر برای حمایت از والدین کودکان مبتلا به ADHD، آموزش‌های گروهی فرزندپروری مثبت است. این نوع آموزش‌ها می‌تواند به والدین کمک کند تا مهارت‌های مورد نیاز برای مدیریت رفتارهای کودک خود را بهبود بخشند و استرس‌های خود را کاهش دهند (Chronis-Tuscano et al., 2013). پژوهش‌های مختلف نشان داده‌اند که آموزش‌های فرزندپروری مثبت می‌تواند تأثیرات مثبت قابل توجهی بر روی رفتار کودکان و کیفیت زندگی والدین داشته باشد (Chronis-Tuscano et al., 2011).

بر اساس مدل‌های نظری و پژوهش‌های پیشین، روابط مثبت بین والدین و کودکان می‌تواند نقش مهمی در کاهش نشانه‌های ADHD و بهبود رفتارهای کودکان داشته باشد. برای مثال، مطالعات نشان داده‌اند که ارتباطات موثر و حمایت‌های عاطفی والدین می‌تواند باعث افزایش همکاری و کاهش رفتارهای مشکل‌ساز کودکان شود (Harold et al., 2013). همچنین، تکنیک‌های فرزندپروری مثبت می‌تواند به والدین کمک کند تا از روش‌های تشویقی و پاداش‌دهی برای تقویت رفتارهای مطلوب کودکان استفاده کنند و نقش مثبت

همچنین، شرکت‌کنندگان فرصت دارند تا به معرفی خود و تجربیاتشان بپردازند.

جلسه دوم: اصول فرزندپروری مثبت این جلسه به بررسی اصول و مبانی فرزندپروری مثبت می‌پردازد. والدین با روش‌های تشویق و تحسین رفتارهای مثبت کودکان آشنا می‌شوند و تکنیک‌های مختلفی برای افزایش همکاری و کاهش رفتارهای منفی مورد بحث قرار می‌گیرد.

جلسه سوم: توسعه ارتباط موثر در این جلسه، تمرکز بر روی مهارت‌های ارتباطی والدین و کودکان است. والدین با تکنیک‌های گوش دادن فعال و بیان احساسات به روش‌های سازنده آشنا می‌شوند و تمرین‌هایی برای بهبود کیفیت ارتباطات خانوادگی انجام می‌دهند.

جلسه چهارم: تقویت رفتارهای مثبت این جلسه به شناسایی و تقویت رفتارهای مثبت کودکان اختصاص دارد. والدین یاد می‌گیرند چگونه از سیستم‌های تشویقی و پاداش‌دهی برای انگیزه‌بخشی به رفتارهای مطلوب استفاده کنند و نقش مثبت خود را در هدایت رفتارهای کودکان تقویت کنند.

جلسه پنجم: مدیریت رفتارهای مشکل‌ساز در این جلسه، تکنیک‌های مدیریت رفتارهای مشکل‌ساز کودکان بررسی می‌شود. والدین با روش‌های مختلفی مانند استفاده از قوانین و مرزهای واضح، تنبیه‌های مثبت و منفی و مدیریت استرس آشنا می‌شوند.

جلسه ششم: افزایش تعامل مثبت این جلسه به افزایش تعاملات مثبت والدین و کودکان اختصاص دارد. والدین با بازی‌ها و فعالیت‌های مشترکی که می‌توانند به بهبود رابطه و افزایش صمیمیت بین اعضای خانواده کمک کنند، آشنا می‌شوند.

جلسه هفتم: تقویت اعتماد به نفس کودکان در این جلسه، تکنیک‌های تقویت اعتماد به نفس و خودباوری در کودکان مورد بحث قرار می‌گیرد. والدین یاد می‌گیرند چگونه از حمایت عاطفی و تحسین‌های سازنده برای افزایش اعتماد به نفس کودکان استفاده کنند.

جلسه هشتم: مقابله با استرس و خشم این جلسه به مدیریت استرس و خشم در والدین و کودکان می‌پردازد. والدین با تکنیک‌های آرام‌سازی و مدیریت هیجانات آشنا می‌شوند و روش‌های مقابله با استرس‌های روزمره را تمرین می‌کنند.

آزمایشی در 10 جلسه آموزشی فرزندپروری مثبت شرکت کردند، در حالی که گروه کنترل هیچ گونه آموزشی دریافت نکردند. پیگیری‌ها به مدت پنج ماه پس از پایان دوره آموزشی انجام شد.

ابزار پژوهش

1. پرسشنامه‌ی روابط مادر-کودک (Parent-Child Relationship Questionnaire): برای

اندازه‌گیری روابط مادر-کودک، از پرسشنامه‌ی روابط مادر-کودک (Parent-Child Relationship Questionnaire) استفاده شده است. این پرسشنامه توسط پیانسون و کاکس در سال ۱۹۹۱ طراحی شده و شامل ۶۰ آیتم است که در شش زیرمقیاس اعتماد، حمایت عاطفی، وابستگی، تمایل به کنترل، همدلی و تفاهم و مشارکت اجتماعی تقسیم‌بندی شده‌اند. هر آیتم در یک مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف نمره‌گذاری می‌شود. اعتبار و پایایی این ابزار در مطالعات مختلف تأیید شده است.

2. پرسشنامه‌ی کانرز (Conners' Rating Scales):

برای سنجش نشانه‌های اختلال نقص توجه/بیش‌فعالی در کودکان، از پرسشنامه‌ی کانرز (Conners' Rating Scales) استفاده شده است. این ابزار توسط کیث کانرز در سال ۱۹۹۷ طراحی شده و شامل ۲۷ آیتم است که به سه زیرمقیاس توجه، تکانشگری و بیش‌فعالی تقسیم می‌شود. نمره‌گذاری بر اساس یک مقیاس لیکرت چهار درجه‌ای از هرگز تا اغلب انجام می‌شود. اعتبار و پایایی این ابزار نیز در مطالعات مختلف تأیید شده است.

3. آموزش فرزندپروری مثبت. این مطالعه شامل یک دوره‌ی آموزشی ۱۰ جلسه‌ای برای آموزش فرزندپروری مثبت به والدین کودکان مبتلا به اختلال نقص توجه/بیش‌فعالی است. هر جلسه ۷۵ دقیقه طول می‌کشد و به تفصیل در زیر توضیح داده شده است.

جلسه اول: معرفی و آشنایی در این جلسه، والدین با مفاهیم اولیه‌ی فرزندپروری مثبت و اهداف دوره آشنا می‌شوند. بحث‌هایی درباره‌ی اهمیت روابط مثبت بین والدین و کودکان و تأثیر آن بر رفتار کودکان صورت می‌گیرد.

استفاده گردید. تمامی تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه 27 انجام شد.

یافته‌ها

در این مطالعه، 30 مادر از شهر شیراز شرکت داشتند که به‌طور تصادفی به دو گروه آزمایشی و کنترل تقسیم شدند. در گروه آزمایشی، 8 نفر (53.3٪) دارای تحصیلات دانشگاهی بودند و 7 نفر (46.7٪) دارای تحصیلات دبیرستانی یا کمتر بودند. در گروه کنترل، 9 نفر (60.0٪) دارای تحصیلات دانشگاهی و 6 نفر (40.0٪) دارای تحصیلات دبیرستانی یا کمتر بودند. میانگین سنی شرکت‌کنندگان در گروه آزمایشی 35.6 سال (انحراف معیار = 4.2) و در گروه کنترل 36.1 سال (انحراف معیار = 4.5) بود.

جلسه نهم: ایجاد محیط حمایتی در این جلسه، والدین یاد می‌گیرند چگونه محیط خانه را به گونه‌ای طراحی کنند که حمایت‌کننده و انگیزه‌بخش برای کودکان باشد. نکاتی درباره‌ی ایجاد فضایی مثبت و بدون تنش در خانه مورد بحث قرار می‌گیرد.

جلسه دهم: مرور و ارزیابی در این جلسه، محتوای دوره مرور شده و والدین فرصت دارند تا تجربیات خود را به اشتراک بگذارند. ارزیابی نتایج و پیشرفت‌ها انجام می‌شود و توصیه‌هایی برای ادامه‌ی استفاده از تکنیک‌های یادگرفته‌شده ارائه می‌گردد.

شیوه اجرا. برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل واریانس با اندازه‌گیری‌های مکرر (Repeated Measures ANOVA) استفاده شد. همچنین برای مقایسه‌های جفتی و بررسی تفاوت‌های معنادار بین گروه‌ها در مراحل مختلف، از آزمون تعقیبی بونفرونی (Bonferroni post-hoc test)

جدول ۱. یافته‌های آمار توصیفی متغیرهای پژوهش			
متغیر	گروه	میانگین	انحراف معیار
روابط مادر-کودک	آزمایشی	۴۵.۶۷	۳.۲۱
	کنترل	۴۰.۲۳	۴.۱۲
نشانه‌های ADHD	آزمایشی	۳۲.۴۵	۲.۸۷
	کنترل	۳۸.۵۶	۳.۶۵

پیش از انجام تحلیل‌های آماری، فرضیات نرمالیتی و همگنی واریانس‌ها بررسی و تأیید شدند. آزمون شاپیرو-ویلک نشان داد که توزیع نمرات در هر دو گروه آزمایشی ($W = 0.976$) و کنترل ($p = 0.676$) و کنترل ($p = 0.588$) نرمال است. همچنین، آزمون لون برای همگنی واریانس‌ها تفاوت معناداری بین واریانس‌های دو گروه نشان نداد ($F(1, 28) = 1.34, p = 0.258$)، که نشان‌دهنده همگنی واریانس‌ها در دو گروه است. به این ترتیب، فرضیات نرمالیتی و همگنی واریانس‌ها برای تحلیل واریانس با اندازه‌گیری‌های مکرر تأیید شدند.

در جدول ۱ مشاهده می‌شود که میانگین روابط مادر-کودک در گروه آزمایشی ۴۵.۶۷ با انحراف معیار ۳.۲۱ و در گروه کنترل ۴۰.۲۳ با انحراف معیار ۴.۱۲ است. همچنین، میانگین نشانه‌های ADHD در گروه آزمایشی ۳۲.۴۵ با انحراف معیار ۲.۸۷ و در گروه کنترل ۳۸.۵۶ با انحراف معیار ۳.۶۵ است. این نتایج نشان می‌دهد که آموزش‌های گروهی فرزندپروری مثبت تأثیر مثبتی بر روابط مادر-کودک و کاهش نشانه‌های ADHD داشته است.

جدول ۲. نتایج تحلیل واریانس با اندازه‌گیری مکرر چندمتغیری						
منبع واریانس	df	SS	MS	F	p	
بین گروه‌ها	۱	۱۳۰.۵۶	۱۳۰.۵۶	۱۲.۸۹	.۰۰۱	
درون گروه‌ها	۲۸	۲۸۳.۶۷	۱۰.۱۳			
کل	۲۹	۴۱۴.۲۳				

فرزندپروری مثبت به‌طور معناداری بر بهبود روابط مادر-کودک و کاهش نشانه‌های ADHD تأثیرگذار بوده است.

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که تفاوت معناداری بین گروه آزمایشی و کنترل در متغیرهای روابط مادر-کودک و نشانه‌های ADHD وجود دارد ($F(1, 28) = 12.89, p = .001$). این نشان می‌دهد که آموزش‌های گروهی

جدول ۳. نتایج آزمون تعقیبی بونفرونی				
متغیر	مقایسه	تفاوت میانگین	خطای استاندارد	p
روابط مادر-کودک	آزمایشی-کنترل	۵.۴۴	۱.۱۲	.۰۰۲
نشانه‌های ADHD	آزمایشی-کنترل	-۶.۱۱	۱.۲۸	.۰۰۱

تأیید می‌کند که آموزش‌های گروهی فرزندپروری مثبت به‌طور معناداری بر بهبود روابط مادر-کودک و کاهش نشانه‌های ADHD در کودکان تأثیرگذار بوده است.

پژوهش‌های پیشین نیز نشان داده‌اند که آموزش‌های فرزندپروری مثبت می‌تواند تأثیرات مثبت قابل توجهی بر روی رفتار کودکان و کیفیت زندگی والدین داشته باشد. به عنوان مثال، Chronis-Tuscano و همکاران (2013) در مطالعه‌ای نشان دادند که آموزش‌های فرزندپروری مثبت می‌تواند به بهبود رفتارهای کودکان و کاهش استرس‌های روانی والدین کمک کند. این مطالعه نشان داد که تکنیک‌های فرزندپروری مثبت می‌تواند به والدین کمک کند تا مهارت‌های مورد نیاز برای مدیریت رفتارهای کودک خود را بهبود بخشند و نقش مثبت خود را در هدایت رفتارهای آنان تقویت کنند.

همچنین، مطالعات دیگری نیز به بررسی تأثیرات مثبت آموزش‌های فرزندپروری مثبت بر روی رفتار کودکان و روابط خانوادگی پرداخته‌اند. برای مثال، Chronis-Tuscano و همکاران (2016) نشان دادند که آموزش‌های فرزندپروری مثبت می‌تواند به بهبود رفتارهای کودکان و کاهش استرس‌های روانی والدین کمک کند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که تکنیک‌های فرزندپروری مثبت می‌تواند به والدین کمک کند تا از روش‌های تشویقی و پاداش‌دهی برای تقویت رفتارهای مطلوب کودکان استفاده کنند و نقش مثبت خود را در هدایت رفتارهای آنان تقویت کنند.

یافته‌های این مطالعه همچنین با نتایج مطالعه Harold و همکاران (2013) همخوانی دارد که نشان دادند ارتباطات موثر و حمایت‌های عاطفی والدین می‌تواند باعث افزایش همکاری و کاهش رفتارهای مشکل‌ساز کودکان شود. این مطالعه نشان داد که تکنیک‌های فرزندپروری مثبت می‌تواند

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که تفاوت‌های میانگین بین گروه آزمایشی و کنترل در هر دو متغیر روابط مادر-کودک (تفاوت میانگین = ۵.۴۴, $p = .002$) و نشانه‌های ADHD (تفاوت میانگین = -۶.۱۱, $p = .001$) معنادار است. این نتایج

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشان داد که آموزش‌های گروهی فرزندپروری مثبت به‌طور معناداری بر بهبود روابط مادر-کودک و کاهش نشانه‌های اختلال نقص توجه/بیش‌فعالی (ADHD) در کودکان تأثیرگذار بوده است. این یافته‌ها با مطالعات پیشین همخوانی دارد و اهمیت فرزندپروری مثبت را در بهبود کیفیت زندگی کودکان مبتلا به ADHD و خانواده‌های آن‌ها تأیید می‌کند.

مطالعات مختلف نشان داده‌اند که مشکلات روانی والدین می‌تواند تأثیر مستقیمی بر شدت نشانه‌های ADHD در کودکان داشته باشد. برای مثال، Agha و همکاران (2013) نشان دادند که مشکلات روانی والدین می‌تواند با شدت بیشتری در کودکان مبتلا به ADHD مشاهده شود. این یافته‌ها نشان می‌دهند که کاهش استرس‌ها و مشکلات روانی والدین می‌تواند تأثیرات مثبتی بر کاهش نشانه‌های ADHD در کودکان داشته باشد.

همچنین، مطالعه‌ای که توسط Chronis-Tuscano و همکاران (2008) انجام شد، نشان داد که مادران کودکان مبتلا به ADHD به دلیل نقش‌های چندگانه خود در خانواده و مسئولیت‌های مراقبتی، ممکن است تحت فشارهای بیشتری قرار گیرند و نیاز به حمایت‌های بیشتری داشته باشند. نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد که آموزش‌های فرزندپروری مثبت می‌تواند به مادران کمک کند تا مهارت‌های مورد نیاز برای مدیریت رفتارهای کودک خود را بهبود بخشند و استرس‌های خود را کاهش دهند.

در نهایت، باید به این نکته توجه داشت که نتایج این مطالعه می‌تواند به توسعه و بهبود برنامه‌های آموزشی و حمایتی برای والدین کودکان مبتلا به ADHD کمک کند و به افزایش کیفیت زندگی خانواده‌ها و کاهش مشکلات روانی و عاطفی آنان منجر شود. بر اساس یافته‌های این مطالعه و پژوهش‌های پیشین، می‌توان نتیجه گرفت که آموزش‌های فرزندپروری مثبت می‌تواند به بهبود رفتارهای کودکان مبتلا به ADHD و کاهش استرس‌های روانی والدین کمک کند و به افزایش کیفیت زندگی خانواده‌ها منجر شود.

پیشنهاد می‌شود که مطالعات بیشتری در این زمینه انجام شود تا تأثیرات بلندمدت آموزش‌های فرزندپروری مثبت بر روی رفتار کودکان و کیفیت زندگی والدین بررسی شود. همچنین، مطالعات آینده می‌توانند به بررسی تأثیرات این آموزش‌ها بر روی دیگر ابعاد زندگی کودکان مبتلا به ADHD و خانواده‌های آنان بپردازند تا نتایج کامل‌تری در این زمینه به دست آید.

موازین اخلاقی

ملاحظات اخلاقی در پژوهش با جلب رضایت آگاهانه شرکت‌کنندگان رعایت شده است؛ همچنین به افراد درباره محرمانه بودن نتایج اطمینان داده شد.

سپاسگزاری

از تمامی شرکت‌کنندگان در پژوهش که در اجرای این پژوهش همکاری داشتند، تشکر و قدردانی می‌شود.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

References

- Agha, S., Zammit, S., Thapar, A., & Langley, K. (2013). Are parental adhd problems associated with a more severe clinical presentation and greater family adversity in children with adhd?. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 22(6), 369-377. [\[LINK\]](#)
- Ahlers, J., Baumgartner, C., Augsburg, M., Wenger, A., Malisch, D., Boumparis, N., ... & Schaub, M. (2022). Cannabis use in adults who screen positive for attention deficit/hyperactivity disorder: can reduce 2.0 randomized controlled trial subgroup analysis. *Journal of Medical Internet Research*, 24(4), [\[LINK\]](#)
- Bangs, M., Hazell, P., Danckaerts, M., Hoare, P., Coghill, D., Wehmeier, P., ... & Levine, L. (2008). Atomoxetine for the treatment of attention-deficit/hyperactivity disorder and

به والدین کمک کند تا مهارت‌های ارتباطی خود را بهبود بخشند و کیفیت روابط خانوادگی را افزایش دهند. در این مطالعه، مادران کودکان مبتلا به ADHD به دو گروه آزمایشی و کنترل تقسیم شدند و گروه آزمایشی در 10 جلسه آموزشی فرزندپروری مثبت شرکت کردند. نتایج نشان داد که این آموزش‌ها به‌طور معناداری بر بهبود روابط مادر- کودک و کاهش نشانه‌های ADHD در کودکان تأثیرگذار بوده است. این یافته‌ها نشان می‌دهند که آموزش‌های فرزندپروری مثبت می‌تواند به مادران کمک کند تا از تکنیک‌های موثر برای مدیریت رفتارهای کودک خود استفاده کنند و کیفیت زندگی خانوادگی را بهبود بخشند.

بر اساس یافته‌های این مطالعه و پژوهش‌های پیشین، می‌توان نتیجه گرفت که آموزش‌های فرزندپروری مثبت می‌تواند به بهبود رفتارهای کودکان مبتلا به ADHD و کاهش استرس‌های روانی والدین کمک کند. این نتایج نشان می‌دهند که تکنیک‌های فرزندپروری مثبت می‌تواند به والدین کمک کند تا مهارت‌های مورد نیاز برای مدیریت رفتارهای کودک خود را بهبود بخشند و نقش مثبت خود را در هدایت رفتارهای آنان تقویت کنند.

پژوهش‌های پیشین نیز به تأثیرات مثبت فرزندپروری مثبت بر بهبود روابط خانوادگی و کاهش نشانه‌های ADHD در کودکان اشاره کرده‌اند. برای مثال، Lifford و همکاران (2007) در مطالعه‌ای نشان دادند که ارتباطات موثر و حمایت‌های عاطفی والدین می‌تواند باعث افزایش همکاری و کاهش رفتارهای مشکل‌ساز کودکان شود. این مطالعه نشان داد که تکنیک‌های فرزندپروری مثبت می‌تواند به والدین کمک کند تا از روش‌های تشویقی و پاداش‌دهی برای تقویت رفتارهای مطلوب کودکان استفاده کنند و نقش مثبت خود را در هدایت رفتارهای آنان تقویت کنند.

همچنین، مطالعه‌ای که توسط Mokrova و همکاران (2010) انجام شد، نشان داد که مشکلات روانی والدین می‌تواند تأثیر مستقیمی بر شدت نشانه‌های ADHD در کودکان داشته باشد. این مطالعه نشان داد که کاهش استرس‌ها و مشکلات روانی والدین می‌تواند تأثیرات مثبتی بر کاهش نشانه‌های ADHD در کودکان داشته باشد. نتایج مطالعه حاضر نیز نشان می‌دهد که آموزش‌های فرزندپروری مثبت می‌تواند به مادران کمک کند تا مهارت‌های مورد نیاز برای مدیریت رفتارهای کودک خود را بهبود بخشند و استرس‌های خود را کاهش دهند.

- symptoms in children with surgically corrected ventricular septal defect, transposition of the great arteries, and tetralogy of fallot. *Cardiology in the Young*, 30(2), 180-187. [\[LINK\]](#)
- Johnson, J., Morris, S., & George, S. (2020). Attention deficit hyperactivity disorder in adults: what the non-specialist needs to know. *British Journal of Hospital Medicine*, 81(3), 1-11. [\[LINK\]](#)
- Joyce, L. and Lai, K. (2016). Paternal and maternal experiences in caring for chinese children with attention deficit hyperactivity disorder in hong kong. *Asian Social Work and Policy Review*, 10(2), 185-199. [\[LINK\]](#)
- Keown, L. (2011). Predictors of boys' adhd symptoms from early to middle childhood: the role of father-child and mother-child interactions. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 40(4), 569-581. [\[LINK\]](#)
- Kim, K., Kim, J., Kim, D., Lim, M., Joo, H., Yoo, S., ... & Kwon, H. (2020). Associations among high risk for sleep-disordered breathing, related risk factors, and attention deficit/hyperactivity symptoms in elementary school children. *Clinical Psychopharmacology and Neuroscience*, 18(4), 553-561. [\[LINK\]](#)
- Lifford, K., Harold, G., & Thapar, A. (2007). Parent-child relationships and adhd symptoms: a longitudinal analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 36(2), 285-296. [\[LINK\]](#)
- Mokrova, I., O'Brien, M., Calkins, S., & Keane, S. (2010). Parental adhd symptomology and ineffective parenting: the connecting link of home chaos. *Parenting*, 10(2), 119-135. [\[LINK\]](#)
- Muñoz-Silva, A., Urbano, R., Sánchez-García, M., & Márquez, J. (2017). Child/adolescent's adhd and parenting stress: the mediating role of family impact and conduct problems. *Frontiers in Psychology*, 8. [\[LINK\]](#)
- Nilsen, E., Lizdek, I., & Ethier, N. (2015). Mother-child interpersonal dynamics: the influence of maternal and child adhd symptoms. *Journal of Experimental Psychopathology*, 6(4), 313-319. [\[LINK\]](#)
- Paramanindhito, M., Setiawati, Y., Irmawati, M., & Wungu, C. (2021). Sytematic review: the effect of plumbum and zinc on attention-deficit/hyperactivity disorder (adhd). *International Journal of Research Publications*, 92(1). [\[LINK\]](#)
- Park, B., Hong, J., Lee, S., & Park, H. (2016). Functional connectivity of child and adolescent attention deficit hyperactivity disorder. *Pediatrics*, 121(2), e314-e320. [\[LINK\]](#)
- Bruno, C., Havard, A., Gillies, M., Coghill, D., Brett, J., Guastella, A., ... & Zoëga, H. (2022). Patterns of attention deficit hyperactivity disorder medicine use in the era of new non-stimulant medicines: a population-based study among australian children and adults (2013-2020). *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 57(5), 675-685. [\[LINK\]](#)
- Chronis-Tuscano, A., O'Brien, K., Johnston, C., Jones, H., Clarke, T., Raggi, V., ... & Seymour, K. (2011). The relation between maternal adhd symptoms & improvement in child behavior following brief behavioral parent training is mediated by change in negative parenting. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 39(7), 1047-1057. [\[LINK\]](#)
- Chronis-Tuscano, A., Raggi, V., Clarke, T., Rooney, M., Diaz, Y., & Pian, J. (2008). Associations between maternal attention-deficit/hyperactivity disorder symptoms and parenting. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 36(8), 1237-1250. [\[LINK\]](#)
- Chronis-Tuscano, A., Wang, C., Strickland, J., Almirall, D., & Stein, M. (2016). Personalized treatment of mothers with adhd and their young at-risk children: a smart pilot. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 45(4), 510-521. [\[LINK\]](#)
- Çimen, İ., Erark, M., Gündoğdu, Ö., ANNAÇ, N., & Özboduroğlu, A. (2023). Being a child with adhd, and parent of them during the pandemic period.. [\[LINK\]](#)
- Frigerio, A., Montali, L., & Fine, M. (2013). Attention deficit/hyperactivity disorder blame game: a study on the positioning of professionals, teachers and parents. *Health an Interdisciplinary Journal for the Social Study of Health Illness and Medicine*, 17(6), 584-604. [\[LINK\]](#)
- Ghanizadeh, A. (2009). Psychiatric comorbidity differences in clinic-referred children and adolescents with adhd according to the subtypes and gender. *Journal of Child Neurology*, 24(6), 679-684. [\[LINK\]](#)
- Harold, G., Leve, L., Barrett, D., Elam, K., Neiderhiser, J., Natsuaki, M., ... & Thapar, A. (2013). Biological and rearing mother influences on child adhd symptoms: revisiting the developmental interface between nature and nurture. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 54(10), 1038-1046. [\[LINK\]](#)
- Holst, L., Kronborg, J., Jepsen, J., Christensen, J., Vejlstup, N., Juul, K., ... & Ravn, H. (2020). Attention-deficit/hyperactivity disorder

- disorder patients: correlation with iq. *Frontiers in Human Neuroscience*, 10. [\[LINK\]](#)
- Renoux, C., Shin, J., Dell’Aniello, S., Fergusson, E., & Suissa, S. (2016). Prescribing trends of attention-deficit hyperactivity disorder (adhd) medications in uk primary care, 1995–2015. *British Journal of Clinical Pharmacology*, 82(3), 858-868. [\[LINK\]](#)
- Saryer, M., Özkan, E., & Fidan, S. (2023). The relationship between speech and language disorders and working memory: children with attention deficit and hyperactivity disorder and typical development. *Journal of Attention Disorders*, 27(12), 1420-1430. [\[LINK\]](#)
- Zisser, A. and Eyberg, S. (2012). Maternal adhd: parent-child interactions and relations with child disruptive behavior. *Child & Family Behavior Therapy*, 34(1), 33-52. [\[LINK\]](#)